

AYOLLARDA REPRODUKTIV SALOMATLIKNI SAQLASH MUAMMOLARI

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti Termiz filiali

Davolash fakulteti 4-bosqich talabasi

Xujaqulova Mehribon Umbarali qizi

<https://orcid.org/0009-0005-7864-5524>

mehribonumaraliyevna@gmail.com

+998 88 038 75 25

Mavzuning dolzarbligi: Ayollarning reproduktiv salomatligi sog‘lom avlod tug‘ilishi va jamiyat demografik barqarorligini ta‘minlaydi. Agar ayollarda reproduktiv tizim kasalliklari ko‘p uchrasa, bu tug‘ilish darajasi pasayishiga va ona-bola salomatligi yomonlashishiga olib keladi. Ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy-demografik muammo hisoblanadi. Uni saqlash uchun tibbiy profilaktika, sog‘lom turmush tarzi, reproduktiv ta‘lim va zamonaviy tibbiy xizmatlarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

KIRISH

Reproduktiv salomatlik jamiyat salomatligining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ayollarning reproduktiv salomatligi nafaqat ularning shaxsiy sog‘lig‘i, balki sog‘lom avlod tug‘ilishi va kelajak avlodning barkamol bo‘lib yetishishida ham katta ahamiyatga ega. Shu sababli ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash masalasi butun dunyo miqyosida dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Reproduktiv salomatlik deganda insonning reproduktiv tizimi bilan bog‘liq barcha jarayonlarda jismoniy, ruhiy va ijtimoiy jihatdan to‘liq sog‘lom holatda bo‘lishi tushuniladi. Bu tushuncha ayollarning homilador bo‘lishi, sog‘lom farzand tug‘ishi, homiladorlik va tug‘ruq jarayonlarining xavfsiz kechishi hamda reproduktiv tizim kasalliklarining oldini olishni o‘z ichiga oladi.

Hozirgi kunda turli ijtimoiy, ekologik va tibbiy omillar ta‘sirida ayollarda reproduktiv tizim kasalliklari soni ortib bormoqda. Bu esa reproduktiv salomatlikni saqlash va mustahkamlashga alohida e‘tibor qaratishni talab etadi.

Ayollarda reproduktiv salomatlik quyidagi omillar bilan belgilanadi:

- jinsiy a‘zolarining sog‘lom holatda bo‘lishi;
- homiladorlik va tug‘ruqning asoratlarsiz kechishi;
- bepushtlikning oldini olish;
- jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklarning profilaktikasi;

- oilani rejalashtirish imkoniyatining mavjudligi.

Ayollarda ko‘p uchraydigan reproduktiv tizim kasalliklari quyidagilardan iborat:

- bachadon miomasi;
- tuxumdon kistalari;
- endometrioiz;
- bachadon bo‘yni kasalliklari;
- yallig‘lanish kasalliklari.

Reproduktiv salomatlikka ta’sir qiluvchi omillar hisoblanadi.

Ijtimoiy omillar

Ayollarning turmush sharoiti, ta’lim darajasi va tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati reproduktiv salomatlikka ta’sir qiladi. Tibbiy madaniyatning pastligi va reproduktiv salomatlik bo‘yicha bilimlarning yetishmasligi turli kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo‘lishi mumkin.

Ekologik omillar

Atrof-muhitning ifloslanishi ham reproduktiv tizimga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Kimyoviy moddalar, zararli gazlar va radiatsiya gormonal tizim faoliyatini buzishi mumkin.

Zararli odatlar

Chekish, spirtli ichimliklarni iste’mol qilish va giyohvand moddalar qabul qilish reproduktiv tizimga jiddiy zarar yetkazadi. Bu odatlar homiladorlik jarayoniga ham salbiy ta’sir qiladi.

Stress va noto‘g‘ri ovqatlanish

Doimiy stress, jismoniy faollikning yetishmasligi hamda noto‘g‘ri ovqatlanish ham gormonal buzilishlarga olib kelishi mumkin. Bu esa reproduktiv tizim faoliyatini izdan chiqaradi.

Reproduktiv salomatlikni saqlash choralari

Ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash uchun bir qator profilaktik choralarni amalga oshirish muhim hisoblanadi.

Birinchidan, ayollar muntazam ravishda ginekolog ko‘rigidan o‘tib turishlari kerak. Bu kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va davolash imkonini beradi.

Ikkinchidan, sog‘lom turmush tarziga rioya qilish muhim ahamiyatga ega. To‘g‘ri ovqatlanish, jismoniy faollik va zararli odatlardan voz kechish reproduktiv salomatlikni mustahkamlaydi.

Uchinchidan, jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklardan himoyalash choralarini ko‘rish zarur. Bu infeksiyalar reproduktiv tizim kasalliklariga olib kelishi mumkin.

To'rtinchidan, oilani rejalashtirish masalalariga ham e'tibor qaratish kerak. Homiladorlikni rejalashtirish orqali ona va bola salomatligini saqlash mumkin.

Xulosa

Ayollarda reproduktiv salomatlikni saqlash bugungi kunda tibbiyot va jamiyat oldida turgan muhim vazifalardan biridir. Reproaktiv tizim kasalliklari, jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar, bepushtlik va erta homiladorlik kabi muammolar ayollar sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu sababli reproduktiv salomatlikni saqlash uchun profilaktika, tibbiy ko'riklar, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va aholining tibbiy ma'daniyatini oshirish muhim ahamiyatga ega. Ayollarning reproduktiv salomatligini mustahkamlash orqali sog'lom avlod tug'ilishi va jamiyat farovonligini ta'minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. World Health Organization. *Reproductive Health Strategy*. Geneva, 2018.
2. World Health Organization. *Women's Health and Reproductive Health Guidelines*. Geneva, 2020.
3. United Nations Population Fund. *State of World Population Report*. New York, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. *Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha milliy dastur*. Toshkent, 2022.
5. Sodiqov A., Axmedov M. **Akusherlik va ginekologiya asoslari**. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2019.
6. Yuldashev B., Raximov D. **Ayollar reproduktiv salomatligi**. Toshkent, 2020.
7. UNICEF. *Maternal and Reproductive Health Report*. New York, 2019.
8. Centers for Disease Control and Prevention. *Reproductive Health and Women's Health Guidelines*. Atlanta, 2021.
9. Nematov Sh. **Ginekologiya**. Toshkent: Abu Ali Ibn Sino nomidagi nashriyot, 2018.
10. Abdullayeva N. **Onalik va bolalikni muhofaza qilish**. Toshkent, 2021.